

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski

w sprawie z odwołania W. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
o rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 marca 2024 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 12 października 2023 r., sygn. akt III AUa 441/22,

- 1. oddala zażalenie,**
- 2. nie obciąża W. K. kosztami postępowania strony przeciwnej
w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19 kwietnia 2023 r., Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację wnioskodawcy W. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z 31 marca 2022 r. oraz orzekł o kosztach zastępstwa procesowego organu rentowego.

8 lipca 2023 r. ubezpieczony W. K. wniósł od powyższego wyroku skargę kasacyjną podając wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.200 zł. W uzasadnieniu nie wskazał jednak sposobu wyliczenia podanej wartości przedmiotu zaskarżenia.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmówienie przyjęcia skargi do rozpoznania, a w przypadku jej merytorycznego rozpoznania

wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od wnioskodawcy na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu nie odniósł się do podanej przez skarżącego wartości przedmiotu zaskarżenia.

Zarządzeniem z 7 września 2023 r., sygn. III USK 257/23 Sąd Najwyższy dokonał zwrotu Sądowi Apelacyjnemu skargi kasacyjnej wraz z aktami sprawy w celu formalnego sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, ponieważ skarga kasacyjna w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest dopuszczalna, jeżeli 12 - krotność różnicy emerytury obliczonej z rekompensatą oraz bez rekompensaty przekracza kwotę 10.000 zł (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2019 r., I UZ 4/19), zaś skarga złożona w sprawie nie ujawniała sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.200 zł, a następnie - ewentualnie - rozstrzygnięcia o dopuszczalności skargi.

Na zarządzenie Przewodniczącego z 11 września 2023 r., pełnomocnicy stron zostali wezwani o podanie w terminie 14 dni wartości przedmiotu zaskarżenia ze szczegółowym sposobem jej wyliczenia. W odpowiedzi na otrzymane wezwanie pełnomocnik wnioskodawcy wartość przedmiotu zaskarżenia wskazał na kwotę 51.779,70 zł, argumentując, że została ona wyliczona na podstawie wzoru z art. 22 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Równocześnie wskazał na istniejące w doktrynie rozbieżności interpretacyjne w zakresie sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach. Dla wzmocnienia prezentowanego stanowiska przywołał wyrok SN z dnia 17 marca 2021 r., sygn. III UK 119/18 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2021 r., sygn. II UZ 32/20.

Pełnomocnik organu rentowego wskazał natomiast, że na dzień przyznania świadczenia wartość przedmiotu sporu wynosi 12 - krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą (2.567,87 zł) i bez rekompensaty (2.069,87 zł), co daje kwotę 5.985,48 zł ($498,79 \text{ zł} \times 12 = 5.985,48 \text{ zł}$).

Postanowieniem z 12 października 2023 r., Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w pkt. I ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 5.985,40 zł i w pkt. II odrzucił skargę kasacyjną.

Sąd Apelacyjny w motywach rozstrzygnięcia podniósł, że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

Sąd Apelacyjny wskazał, że prawo do rekompensaty może być przyznane najwcześniej z dniem przyznania prawa do emerytury, co przemawia za obliczaniem wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o rekompensatę jako różnicy w wysokości emerytury. Powiązanie prawa do rekompensaty z prawem do emerytury powoduje, że podobnie jak w sprawie o wysokość emerytury wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o rekompensatę należy obliczyć jako różnicę między emeryturą z rekompensatą a emeryturą bez rekompensaty. Sprawa o rekompensatę, jak również sprawa o ustalenie kapitału początkowego zwiększonego przez doliczenie rekompensaty, nie jest sprawą o przyznanie lub o wstrzymanie emerytury, ani sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego; sprawy o rekompensatę nie zostały wymienione wśród spraw, w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.). Sprawy te mają wymiar majątkowy, w związku z czym zgodnie z art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., skarga kasacyjna przysługuje tylko wówczas, gdy wartość spornego prawa nie jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych (por. post. SN z 9 marca 2022 r., I UZ 47/21).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela przywołane powyżej stanowisko Sądu Najwyższego i uznaje za słuszny sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia przedstawiony przez reprezentującego organ rentowy pełnomocnika procesowego. Wobec powyższego za wartość przedmiotu zaskarżenia uznaje kwotę 5.985,48 zł, stanowiącą 12 - krotność różnicy wysokości emerytury

obliczonej z rekompensatą (2.567,87 zł) i bez rekompensaty (2.069,87 zł) (498,79 zł x 12).

Nadto Sąd Apelacyjny podniósł, że stanowisko pełnomocnika skarżącego, który wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 51.779,70 zł, nie znalazło matematycznego uzasadnienia. Wprawdzie pełnomocnik powoływał brzmienie art. 22 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, niemniej przepis ten zawiera wyłącznie matematyczny wzór ustalenia wartości rekompensaty, nie dostarcza natomiast informacji o sposobie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach tego rodzaju. Dodatkowo powołane przez pełnomocnika skarżącego orzeczenia Sądu Najwyższego nie korespondują natomiast z okolicznościami rozpoznawanej sprawy.

Wobec ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 5.985,48 zł, Sąd Apelacyjny stwierdził, że wniesiona skarga kasacyjna podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Postanowienie w całości zaskarżył ubezpieczony. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący wniósł również o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W zażaleniu skarżący zarzucił naruszenie art. 398² § 1 k.p.c. w zw. z art. 22 k.p.c., w zw. z art. 22 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r., o emeryturach i rentach pomostowych, przez błędne odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na uznanie, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od progu kasacyjnego w sytuacji, gdy rzeczywista wartość przedmiotu sporu wynosi 51.779,70 zł i została wyliczona na podstawie wzoru z art. 22 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, gdyż wartością przedmiotu sporu w niniejszej sprawie jest konkretne roszczenie pieniężne, tj. prawo do rekompensaty pieniężnej z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Pełnomocnik ubezpieczonego dokonał wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia samodzielnie w oparciu o akta organu rentowego, zaś na żadnym etapie postępowania zarówno przed Sądem pierwszej jak i drugiej instancji powyższa wartość nie była weryfikowana, zaś ze względu na istniejące w orzecznictwie sądowym rozbieżności interpretacyjne w zakresie sposobu wyliczenia

wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach nie sposób uznać, że przyjęta wartość była błędna, a z tego powodu skarga kasacyjna niedopuszczalna.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniosł o oddalenie zażalenia jako bezzasadnego oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według wartości przedmiotu sporu w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 398² § 1 k.p.c., w zw. z art. 22 k.p.c., w zw. z art. 22 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r., o emeryturach i rentach.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są co do zasady sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować. Pośrednio wynika to z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że wymienione kategorie spraw mają charakter majątkowy, jednak wartość przedmiotu zaskarżenia nie determinuje dopuszczalności skargi kasacyjnej, która w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przysługuje co do zasady wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

Skoro sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że możliwe (a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, a sądy kolejnych instancji mają obowiązek egzekwowania od stron oznaczenia tej wartości oraz uprawnienie do weryfikacji podanych kwot.

Nie ulega wątpliwości, że rozpoznawana sprawa ma charakter majątkowy, ponieważ dotyczy wysokości emerytury, a nie samego prawa do tego świadczenia

(ubezpieczony pobiera emeryturę). Do skargi kasacyjnej wniesionej w tej sprawie nie ma zastosowania wyłączenie ze zdania drugiego art. 398² § 1 k.p.c. Nie jest to sprawa o przyznanie lub o wstrzymanie emerytury lub renty albo o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Skarga kasacyjna byłaby dopuszczalna tylko wówczas, gdyby wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła co najmniej 10.000 zł.

Na skutek Zarządzenia Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 5.985,40 zł. Wymaga przy tym podkreślenia, że badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej przez art. 398² § 1 k.p.c., zdanie pierwsze. Nie ma przy tym znaczenia, że wartość przedmiotu zaskarżenia nie była na wcześniejszym etapie prowadzonego postępowania weryfikowana przez sądy orzekające.

Zasadnie Sąd drugiej instancji uznał, za słuszny sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia przedstawiony przez organ rentowy. Gdzie za wartość przedmiotu zaskarżenia przyjęto kwotę 5.985,48 zł, stanowiącą 12 – krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą (2.567,87 zł) i bez rekompensaty (2.069,87 zł), (498,79 zł x 12).

Taki sposób ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach zaakceptowało już wcześniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 marca 2019 r., I UZ 4/19, LEX nr 2633603, z 15 lipca 2020 r., II UZ 5/20, LEX 3151533, z 23 listopada 2022 r., II UZ 41/22, LEX nr 3549633, z 13 grudnia 2023 r., III UZ 17/23, LEX nr 3646724). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (art. 21 i nast. ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych) ustala się jako różnicę wysokości emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty. Inaczej rzecz ujmując, skarga kasacyjna w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest dopuszczalna, jeżeli 12 -

krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą oraz bez rekompensaty przekracza kwotę 10.000 zł (art. 398² § 1 k.p.c. w związku z art. 21 i nast. ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych).

Wskazując na powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]